
Sprawozdanie z czynności naukowych

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 45, 29-42

1952

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

II

Sprawozdanie z czynności naukowych

A. Działalność Wydziałów

1. Wydział I językoznawstwa i historii literatury

Przewodniczącym Wydziału był Stanisław Słoński, Zastępcą Przewodniczącego — Kazimierz Kumaniecki, Sekretarzem — Mieczysław Brahmer, Zastępcą Sekretarza — Ananiasz Zajączkowski.

W okresie od 23.XI.1951 do 30.VI.1952 Wydział odbył 7 zebrań naukowych, na których przedstawiono następujące referaty:

1. 26.XI.1951 K. K u m a n i e c k i — a) Drobiazgi polsko-łacińskie, b) O nowoodkrytym fragmencie tragedii greckiej.
 2. 17.XII.1951 J. Wiktor G o m u l i c k i — Petöfi w Polsce.
 3. 28.I.1952 W. D o r o s z e w s k i — Normatywność w słowniku.
 4. 18.II.1952 A. K r o k i e w i c z — Kwestia homerowa.
 5. 27.III.1952 Ogólne Zebranie naukowe, zorganizowane przez Wydział I w celu uczczenia rocznicy Avicenny i Leonarda da Vinci, z referatami:
 - a. A. Z a j a c z k o w s k i — Avicenna na tle epoki Renesansu wschodniego,
 - b. M. B r a h m e r — Leonardo — „człowiek nieuczony“.
 6. 27.V.1952 T. M i k u l s k i — Kasprowicz we Wrocławiu, 1884 — 1888.
 7. 9.VI.1952 K. G ó r s k i — Słownictwo polskiej reformacji.
- Razem na 7 posiedzeniach Wydziału wygłoszono 9 referatów.

2. Wydział II nauk historycznych, społecznych i filozoficznych

Przewodniczącym Wydziału był Władysław Tatarkiewicz, Zastępcą Przewodniczącego — Stefan Zaleski, Sekretarzem — Bogdan Suchodolski, Zastępcą Sekretarza — Tadeusz Manteuffel.

W okresie od 23.XI.1951 do 30.VI.1952 Wydział odbył 3 posiedzenia, na których przedstawiono 6 referatów, a mianowicie:

1. 27.XI.1951 K. M i c h a ł o w s k i: Zbiór antyków w Nieborowie jako wyraz kolekcjonerstwa polskiego w dobie Oświecenia.
2. 27.XI.1951 M. W a l l i s: Autoportrety artystów polskich.
3. 4.XII.1951 H. E l z e n b e r g: Subiektywizm Berkeleya w zmiennej interpretacji.
4. 27.II.1952 Z. O b e r t y ń s k i: W sprawie interpretacji miniatur Biblii Płockiej.
5. 27.II.1952 L. N i e m o j e w s k i: Nieznany rękopis A. Lauterbacha o zniszczeniu i odbudowie Warszawy zabytkowej.

6. 27.II.1952 A. S a d u r s k a: Dwa rzymskie ołtarze nagrobne w zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie.

2-a Sekcja nauk prawniczych i ekonomicznych

Przewodniczącym Sekcji był Stefan Zaleski.

Sekcja nauk prawniczych i ekonomicznych przy Wydziale II odbyła w okresie od 23.XI.1951 do 30.VI.1952 dwa posiedzenia naukowe, na których wygłoszono 2 referaty, a mianowicie:

1. 29.XI.1951 St. Ś l i w i ń s k i: Nieświadomość prawa a odpowiedzialność karna.
2. 28.XII.1951 St. O s s o w s k i: Problematyka socjologiczna sprawy murzyńskiej we współczesnej Ameryce.

3. Wydział III nauk matematyczno-przyrodniczych

Przewodniczącym Wydziału III był Kazimierz Kuratowski, Zastępcą Przewodniczącego — Roman Kozłowski, Sekretarzem Wiktor Kemała, Zastępcą Sekretarza — Jan Samsonowicz.

W okresie sprawozdawczym Wydział się nie zbierał.

4. Wydział IV nauk biologicznych

Przewodniczącym Wydziału był Kazimierz Bassalik, Zastępcą Przewodniczącego — Michał Karczewski, Sekretarzem — Wincenty Lesław Wiśniewski.

W okresie od 23.XI.1951 do 30.VI.1952 odbyły się 2 zebrania naukowe, na których przedstawiono 4 referaty, a mianowicie:

1. 2.IV.1952 K. B a s s a l i k i J. Ż ó ł t o w s k a: Acetobacter xylinum jako ewentualny obiekt testowy dla kwasu pantotenowego.
2. 2.IV.1952 K. B a s s a l i k i Z. B i g o - L e w i ń s k a: Wpływ pH na zdolność syntezy ciał wzrostowych przez Acetobacter capsulatum.
3. 2.IV.1952 St. B i l e w i c z: Eksperymentalne poszukiwania nad wpływem czynności rozrodczych na długość życia u muchy owocowej Drosophila melanogaster.
4. 29.V.1952. K. K r y s i a k: Materiały zwierzęce z wykopalisk gdańskich.

5. Wydział V nauk lekarskich

Przewodniczącym Wydziału był Franciszek Czubański, Sekretarzem — Władysław Melanowski.

W okresie od 23.XI.1951 do 30.VI.1952 Wydział odbył 3 posiedzenia naukowe, na których przedstawiono 7 referatów, a mianowicie:

1. 23.VI.1952: a) Czł. A. G r u c a i b) J. Z a o r s k i referowali pracę dr med. S. Łukasika pt. „Złamania stawowe piszczeli“.
2. 23.VI.1952: a) Czł. A. O p a l s k i i b) J. C h o r ó b s k i referowali pracę dr med. W. Filipowicza pt. „Kliniczne zespoły pnia mózgowego“.
3. 22.V.1952 a) Czł. T. B u t k i e w i c z i b) J. Z a o r s k i referowali pracę dra J. Nielubowicza i Kwiecińskiego pt. „Zastój w żyłce wrotnej i jego operacyjne leczenie“.
4. 22.V.1952 Czł. Wł. M e l a n o w s k i odczytał opinię czł. Wł. Ta-

tarkiewiczza i St. Herbsta oraz zreferował pracę dra Woźniewskiego pt. „Szpital Wolski w latach okupacji“.

5. 21.VI.1952 a) Czł. A. D o b r z a ń s k i i b) J. C h o r ó b s k i referowali pracę dra B. Adamowicza pt. „Badanie audiometryczne słuchu po urazach i złamaniach kości czaszki“.

6. Wydział VI nauk technicznych

Przewodniczącym Wydziału był Konstanty Żórawski, Zastępcą Przewodniczącego — Marian Górski, Sekretarzem — Jan Piotrowski, Zastępcą Sekretarza — Arkadiusz Musierowicz.

W okresie od 23.XI.1951 do 30.VI.1952 odbyło się 20 posiedzeń naukowych z 23 referatami na czterech Komisjach Wydziału: inżynieriynobudowlanej, elektrycznej, mechanicznej i leśnej. Nazwiska referentów i tytuły referatów podane niżej w dziale B pt.: Działalność komisyj.

6 a. Sekcja nauk rolniczych

Przewodniczącym Sekcji był Marian Górski, Sekretarzem — Arkadiusz Musierowicz.

W okresie sprawozdawczym Sekcja się nie zbierała.

B. Działalność Komisji

Komisje Wydziału I

1. Komisja Językowa

Przewodniczącym Komisji był Stanisław Słoński, Zastępcą Przewodniczącego — Witold Doroszewski, Sekretarzem — Halina Koneczna.

W okresie sprawozdawczym Komisja odbyła 5 posiedzeń naukowych, na których przedstawiono 6 referatów, a mianowicie:

1. 19.XI.1951 J. S i w k o w s k a — Prace nad synonimami w Towarzystwie Przyjaciół Nauk.

2. 14.II.1952 J. T o k a r s k i — Zagadnienie naukowego słownika języka polskiego.

3. 25.II.1952 St. S k o r u p k a — Z zagadnień synonimu.

4. 24.III.1952 a) J. S i w k o w s k a — Debaty nad sufiksem *-arz* w Towarzystwie Przyjaciół Nauk, b) J. T o k a r s k i — Zagadnienie kultury języka.

5. 5.V.1952 St. S k o r u p k a — Frazeologia a semantyka.

Ogółem Komisja Językowa T. N. W. odbyła 81 posiedzeń naukowych; po wojnie — 49.

2. Komisja Filologii Nowożytnej

Przewodniczącym Komisji był Mieczysław Brahmer, Zastępcą — Jan Parandowski, Sekretarzem — Gabriela Pianko.

W okresie sprawozdawczym Komisja odbyła 9 posiedzeń, na których wygłoszono 10 referatów, a mianowicie:

1. 5.XI.1951 T. G o s t y ń s k i — Ballada i powieść ludowa w dawnej literaturze rumuńskiej.

2. 19.XI.1951 P. G r z e g o r c z y k — Z dziejów recepcji Tołstoja w Polsce.

3. 10.XII.1951 K. Z a w a n o w s k i — Komedia Moreta w Polsce.
 4. 21.I.1952 W. C h w a l e w i k — Problemat miłosierdzia w komediach Szekspira.
 5. 25.II.1952 L. N i e m o j e w s k i — Trójspiew „Pochwały stworzenia“.
 6. 10.III.1952 S. L i n o w s k a — Teatr chiński wczoraj i dziś (łącznie z Komisją Orientalistyczną).
 7. 24.III.1952 T. G o s t y ń s k i — a) Miron Costin jako polski poeta barokowy, b) Kronikarze rumuńscy a historiografia polska.
 8. 19.V.1952 Z. S z m y d t o w a — Teatr Cervantesa.
 9. 19.VI.1952 W. C h w a l e w i k — Szekspir — Kochanowski.
- Od chwili powstania w lutym 1949 r. Komisja odbyła 30 posiedzeń naukowych.

3. Komisja do Badań nad Historią Literatury i Oświaty w Polsce

Przewodniczącą Komisji była Zofia Szmydtowa, Zastępcą — Kazimierz J. Durr-Durski.

W okresie sprawozdawczym Komisja odbyła łącznie z Towarzystwem im. Mickiewicza 7 posiedzeń naukowych z następującymi referatami:

1. 12.XI.1951 Z. S z m y d t o w a — Z badań nad Erazmem i erazmizmem.
2. 14.I.1952 J. G o m u l i c k i — Ze studiów nad Trembeckim.
3. 3.III.1952 E. S a w r y m o w i c z — Beniowski I — V na tle życia politycznego emigracji.
4. 31.III.1952 St. F u r m a n i k — Polska proza rymowana.
5. 28.IV.1952 J. P e l c — Przedmiot przedstawiony w dziele literackim.
6. 28.V.1952 St. Ż ó ł k i e w s k i — Niektóre kwestie sporne i interpretacje poezji Adama Mickiewicza.
7. 2.VI.1952 St. Ś w i e r z e w s k i — Kraszewski jako organizator nauki i sztuki w latach 1830—1863.

Ogółem w okresie powojennym — od r. 1949 — Komisja odbyła 35 posiedzeń naukowych.

4. Komisja Orientalistyczna

Przewodniczącym Komisji był Ananiasz Zajączkowski, Sekretarzem — Zygmunt Rysiewicz.

W okresie od 1.XI.1951 do 30.VI.1952 odbyło się 6 posiedzeń naukowych Komisji, na których wygłoszono następujące referaty:

1. 21.XI.1951 M. L e w i c k i — Uwagi o języku Tabghaczów (T oppa wei).
2. 20.XII. R. R a n o s z e k — Język palajski.
3. 18.I. S. S t r e l c y n — Obecny stan badań nad pochodzeniem alfabetu fenickiego.
4. 10.III.1952 Z. L i n o w s k a — Teatr chiński wczoraj i dziś. (Posiedzenie wspólne z Komisją Filologii Nowożytnej).
5. 25.III.1952 W. J a b ł o ń s k i — Obraz Chin starożytnych w świetle Czuangtsego.
6. 28.IV.1952 J. B i e l a w s k i — Stroficzna poezja arabska w Hiszpanii i jej związki z prowansalską poezją trubadurów.

Ogółem w okresie powojennym — od r. 1949 — Komisja odbyła 26 posiedzeń.

Komisje Wydziału II

1. Komisja Historyczna

Przewodniczącym Komisji był Janusz Woliński, Zastępcami Przewodniczącego — Stanisław Arnold i Władysław Tomkiewicz, Sekretarzem — Stefan Kieniewicz.

W okresie sprawozdawczym Komisja kierowała pracami Pracowni Bibliografii Historii Polski. Sprawozdanie z tych prac patrz niżej, punkt C.

2. Komisja Historii Sztuki i Kultury

Przewodniczącym Komisji był Stanisław Lorentz, Zastępcą — Lech Niezmojewski, Sekretarzem — Stanisław Herbst.

Komisja odbyła w okresie sprawozdawczym 5 posiedzeń naukowych, na których przedstawiono 6 referatów, a mianowicie:

1. 20.III.1952 G. G o n g o ł i B. G u e r q u i n — Klasztor warowny w Leżajsku.

2. 5.VI.1952 J. G l i n k a — Planowanie przestrzenne Białegostoku i okolicy w XVIII w.

3. 19.VI.1952 B. M a r c o n i — Materiały konserwatorskie do odtworzenia magnackiej galerii XVIII w. (Sułkowskich).

4. 19.VI.1952 St. S z y m a ń s k i — Sylwester Mirys, malarz polski XVIII w.

5. 26.VI.1952 J. J a m r o z — Rozplanowanie Krakowa lokacyjnego i najdawniejsza zabudowa.

6. 30.VI.1952 E. S z w a n k o w s k i — Teatr warszawski Bogusławskiego 1799—1814.

Ponadto Komisja odbyła jedno posiedzenie wspólne z Wydziałem II Towarzystwa, na którym przedstawiono trzy prace: Z. Obertyńskiego, L. Niemojewskiego i A. Sadurskiej. (Patrz wyżej: Działalność Wydziałów, Wydział II).

3. Komisja Atlasu Historycznego

Przewodniczącym Komisji był Stanisław Arnold, Sekretarzem — Stanisław Herbst.

W okresie sprawozdawczym Komisja odbyła jedno posiedzenie naukowe w dniu 28.IV.1952, na którym przedstawiono następujące referaty:

1. K. G ó r s k i — Metoda prac nad rekonstrukcją najdawniejszego zasięgu lasów b. Prus Wsch., Kujaw i Ziemi Dobrzyńskiej.

2. M. B i s k u p — Zagadnienie rozmieszczenia i pochodzenia wielkiej własności ziemskiej Pomorza Nadwiślańskiego w II poł. XVI w. (z mapą).

3. J. K a r w a s i ń s k a i W. T r z e b i ń s k i — Sprawozdanie z akcji inwentaryzacyjnej materiałów opisowych i kartograficznych.

4. I. G i e y s z t o r o w a — Sprawozdanie z prac nad mapą Mazowsza XVI wieku.

Komisja kierowała pracami swojej Pracowni. Sprawozdanie z tych prac patrz niżej, punkt C.

Komisje Wydziału VI

W okresie sprawozdawczym trzy Komisje Wydziału VI odbyły 20 posiedzeń naukowych, na których wygłoszono 23 referaty, a mianowicie:

1. Komisja Inżynierjno-Budowlana

Przewodniczący — Witold Wierzbicki, Sekretarz — E. Hildebrandt.

1. 13.XI.1951 R. Piętkowski — Wpływ drgań maszynowych na organizm ludzki i na fundamenty budowli.
2. 14.XII.1951 A. Lisowski — Optyczna metoda obliczania odkształceń sprężystych układów przestrzennych w modelach.
3. 10.II.1952 J. Mandes — Ścisłe równanie osi odkształconej belki prostej.
4. 22.II.1952 St. Hempel — Aktualne zagadnienia konstrukcyjne żelbetu i betonu.
5. 18.IV.1952 Zb. Wasutyński — O regularnych sieciach odcinków prostych w analizie zjawisk fizykalnych i zagadnień technicznych.
6. 29.V.1952 R. Piętkowski — Uwagi dotyczące połączenia dworców północnego i południowego w Brukseli.
7. 13.VI.1952 W. Nowacki — Płyty o mieszanych warunkach brzegowych.

2. Komisja Elektryczna

Przewodniczący — K. Drewnowski, Sekretarz — W. Kotowski.

1. 7.XII.1951 Ign. Malecki — Interpretacja fizyczna systemów analogii elektromechanicznych.
2. 28.III.1952 P. Nowacki — Samoczynne przełączenie rezerw.
3. 30.V.1952 H. Kozłowski — Równanie najekonomiczniejszej średnicy zewnętrznej maszyny asynchronicznej.
4. 25.VI.1952 St. Szpor — Proste ujęcie matematyczne właściwości udarowych uzemień długich.

3. Komisja Mechaniki

Przewodniczący — W. Moszyński, Sekretarz — Wł. Fiszdón.

1. 23.XI.1951 J. Oderfeld — O pewnym typie krzywek rozrządnych.
2. 17.XII.1951 Wł. Fiszdón — O pewnej metodzie obliczania amplitud drgań wymuszonych ciał odkształcalnych.
3. 21.I.1952 K. Zembrzuski — Najkorzystniejsze zakresy obciążeń parowozów w zależności od charakterystyki kotła.
4. 10.II.1952 St. Rytel — Samoczynne sterowanie rozrządu silników parowych.
5. 17.III.1952 Zb. Brzoska — Metoda utwierdzenia sprężystego i jej zastosowanie do konstrukcji.
6. 7.IV.1952 J. Oderfeld — O wrywkowym sprawdzaniu przedmiotów tolerowanych.
7. 12.V.1952 J. Dowkontt — Pierwsze równanie termodynamiczne dla czynników lepkich.
8. 12.V.1952 Ign. Brach — Transport pojemnikowy.
9. 26.V.1952 J. Leyko — Analiza stanu napięcia w pewnym przypadku obciążenia powłoki cylindrycznej siłami skupionymi.
10. 16.VI.1952 J. Kunstetter — Historia silników Diesla w Polsce.
11. 16.VI.1952 E. Ośka — Udział Polski w ogólnym dorobku badań nad skrawaniem.

4. Komisja Leśna

W okresie sprawozdawczym Komisja nie odbyła żadnego zebrania.

C. Działalność gabinetów i zakładów badawczych

1. Gabinet Filologiczny im. Gabriela Korbuta

K u r a t o r — Julian Krzyżanowski, s t a r s z y a s y s t e n t — Maria Grabowska, m ł o d s i a s y s t e n c i — Bokszezanin Maria, Kukulski Leszek, Ruziewicz Edward, Wantowska Maria.

Rada naukowa Gabinetu: Brahmer M., Doroszewski W., Szymdtowa Z.
Prace prowadzone w Zakładzie w okresie sprawozdawczym:

1. Porządkowanie i konserwowanie księgozbioru,
2. Uzupełnianie księgozbioru,
3. Udostępnianie księgozbioru,
4. Prace bibliograficzne,
5. Prace w Archiwum Orzeszkowej,
6. Prace w pracowni Foto-Naukowej.

1. Prace porządkowe w dużej mierze związane były z przewidywanym sporządzeniem protokołów zdawczo-odbiorczych i w związku z przekazaniem placówek T. N. W. Polskiej Akademii Nauk. W ramach tych prac dokonano liczbowego skontrum ksiąg inwentarzowych ze stanem półek, sporządzono spisy druków zbędnych (podręczniki szkolne, dublety), zrewidowano kartotekę wypożyczeń i rozesłano w trzech terminach monity do czytelników przetrzymujących książki. W czerwcu dokonano spisów z natury majątku Gabinetu Filologicznego im. G. Korbuta, a dnia 23 lipca Komisja wyznaczona przez Zarząd T. N. W. w składzie: mgr M. Grabowska i mgr E. Jankowski z udziałem przedstawiciela administracji P. A. N. mgr J. Fabijańskiego dokonała kontroli wyrywkowej i sporządziła protokół ze swoich czynności.

W ramach normalnych prac porządkowych uzupełniono kartotekę dubletów, przekazano 337 dubletów Bibliotece Narodowej, 293 Seminarium Historii Literatury Polskiej Uniw. Łódz., 58 dubletów do Biblioteki w Mądralinie oraz 155 dubletów przekazano różnym osobom w drodze wymiany. Łącznie wydano z Zakładu 843 dublety.

Uporządkowano i skatalogowano prowizorycznie 185 pozycje czasopiśmienniczych. Skatalogowano i zinwentaryzowano 612 starodruków, uporządkowano i zinwentaryzowano 122 pozycje inwentarzowe (920 woluminów) wydawnictw ciągłych, przepisano 4842 pozycje starego inwentarza, rozpoczęto katalogowanie serii (ujęto w katalog 3 pozycje inwentarzowe, to jest 248 pozycji). Oddano do oprawy 99 woluminów.

2. W okresie sprawozdawczym przeprowadzono przez książkę akcesji 1274 pozycje, z tego 487 pozycji z zakupów, 250 z prenumeraty, 158 z wymiany oraz 379 z darów. Ofiarodawcami byli: Kurator Zakładu prof. dr J. Krzyżanowski oraz K. Bartoszyński, M. Bokszezanin, J. Borowa, T. Brzozowska, M. Grabowska, W. Humięcka, A. Jelicz, Kadziński, Kossobudzki, L. Kukulski, J. Kulczycka Saloni, Majewska, Mossakowska-Olszańska, A. Nofer, Nusbaum, Strzeszewski, H. Świdwińska, S. Treugutt, M. Wantowska oraz Muzeum Ziemi Kujawskiej i Towarzystwo Literackie im. A. Mickiewicza.

Planu w zakresie zakupu książek antykwarycznych i wydawnictw nowych nie wykonano z powodu ograniczonego budżetu. Z książek nowonabytych i pozostałości z lat ubiegłych opracowano ogółem 2684 pozycje inwentarzowe, z tego 834 książki (154 uzupełnień luk w inwentarzu, 680 pozycji nowych) oraz 1858 broszur.

3. W okresie sprawozdawczym, zwłaszcza w drugiej jego połowie, mimo niekorzystnych warunków lokalowych wzmogło się czytelnictwo na miejscu. Z czytelni korzystali przede wszystkim studenci pierwszych lat studium polonistycznego oraz studenci przygotowujący się do egzaminu ostatecznego. Ze względu na wzrost czytelnictwa wśród młodzieży sporządzono katalog literatury i opracowań marksistowskich oraz wyciąg z katalogu dotyczący pozycji, które stanowią obowiązkową lekturę dla studentów pierwszego roku polonistyki. Z tych też względów uruchomiono czytelnię również w godzinach popołudniowych.

W okresie sprawozdawczym z księgozbioru na miejscu korzystało 1048 czytelników oraz wypożyczało książki 207 czytelników, z tego 27 Instytucji, którym wypożyczono 4238 książek i otrzymano 4738 zwrotów.

W okresie sprawozdawczym, jak i w poprzednich latach, żywo rozwijała się współpraca z instytucjami wydawniczymi. „Czytelnik“, wypożyczeń 14, „Książka i Wiedza“ — 10, „Państwowy Instytut Wydawniczy“ — 84, którym oprócz wypożyczeń książek stanowiących podstawę do wydawania tekstów udzielano różnych informacji bibliograficznych.

Ogółem udzielono 3400 informacji bibliograficznych i innych.

4. W ramach prac specjalnych dokonano zestawienia 69 wariantów pieśni ludowych dla prof. Kemppinena (Finlandia); przygotowano materiały do wystawy Jana KoCHANOWSKIEGO w Czarnolesie.

Uporządkowano, zinwentaryzowano i skatalogowano w czasie od dnia 24.II do dnia 8.III bibliotekę w Mądralinie (około 1000 książek).

5. Patrz osobne sprawozdanie.

6. Patrz osobne sprawozdanie.

Wszystkie prace wykonano pod kierunkiem i dozorem kuratora Zakładu prof. dr J. Krzyżanowskiego.

2. Archiwum E. Orzeszkowej przy Gabinetzie Filologicznym im. G. Korbuta

Kurator — Julian Krzyżanowski, Pracownicy — Edmund Jankowski, Marian Kusa, Maria Staszewska.

Stan Archiwum Orzeszkowej:

280 rękopisów utworów Orzeszkowej z lat 1865 — 1910.

1654 listy Orzeszkowej do różnych korespondentów z lat 1864 — 1910.

9757 listów różnych korespondentów do Orzeszkowej z lat 1878—1910.

Uzyskano w okresie sprawozdawczym na skutek prowadzonych systematycznie kwerend następujące rękopisy lub mikrofilmy listów Orzeszkowej:

Z Biblioteki Narodowej w Warszawie — listy do Boguskiego (4), Grzeźulki (30), Jankowskiego E. (7), Karpela A. (2), Manteuffla (18), Morgentaler (3), Peltyńów (6), Szober-Prechitkowej (16) i Zouboff (Zubow) (15). (Wpływ 15.X.1951 r.).

Z Biblioteki Narodowej w Warszawie — do J. K. Gregorowicza (1) i 2 nierozpoznane — wpłynęły 14.III.1952.

Z Biblioteki Miejskiej w Poznaniu (im. Raczyńskich) — do K. W.

Wójcickiego (1), do A. Wodzińskiego (6), St. Graybnera (1) i E. Pawłowicza (1) — wpłynęły 22.IV.1952 r.

Z „Ossolineum“ 7 rolek mikrofilmów listów Orzeszkowej do różnych korespondentów oraz 9 mikrofilmów z Muzeum Narodowego w Pradze (za pośrednictwem dra J. Ślizińskiego).

Z większości mikrofilmów nie wykonano powiększeń fotograficznych z powodu braku ciemni fotograficznej w pracowni T. N. W.

Prace wykonane:

1. Opracowano i oddano do druku za pośrednictwem „Książki i Wiedzy“ tom listów Orzeszkowej (IV z zamierzonego pełnego wydania), zawierający ponad 300 nie drukowanych listów Orzeszkowej do redaktorów i wydawców (600 stron maszynopisu tekstu listów i 150 stron komentarza).
2. Skolacjonowano i przygotowano do druku tekst następnego tomu Listów (VII) — trwają prace nad komentarzem. (Są to nie drukowane listy do Méyeta i J. Nusbaum Holenderskiej).
3. Prowadzono dalsze badania czasopiśmiennictwa epoki i zbierano materiały do komentarza całości wydawnictwa, prowadzono kartoteki.
4. Materiały Archiwum służą nadal do zbiorowego wydania Dzieł Orzeszkowej, wydawanego pod redakcją kuratora Gab. Fiz. Korbutianum, prof. J. Krzyżanowskiego, w „Książce i Wiedzy“.
5. W druku znajduje się 5 prac wykonanych na podstawie materiałów Archiwum. 4.XII.1951 w I Komisji TNW (Historii Literatury i Oświaty) ogłoszony został odczyt pt. „Orzeszkowa w Miłkowszczyźnie“, opracowany w Archiwum.

Poza stałymi pracownikami w okresie sprawozdawczym korzystało z materiałów Archiwum 11 pracowników naukowych; udzielano porad bibliograficznych i materiałowych studentom skierowanym przez Katedrę Historii Literatury U. W.

6. Wyjazd do Biblioteki Jagiellońskiej w dniu 22.VI.1952 przyniósł w wyniku przeprowadzonych prac kilkaset nowych pozycji bibliograficznych.
7. Przeprowadzono dokładne sprawdzenie korespondencji do Orzeszkowej z lat 1878 — 1900 i uzupełniono wykazy listów z tego okresu szczegółowymi danymi.
8. Przepisano 324 listy Orzeszkowej z rękopisów lub starych roczników pism, wykonano 234 obwoluty do rękopisów, wypisano około 200 nowych kart indeksowych, przepisano ok. 100 stron maszynopisów, załatwiano wypożyczania książek i poszukiwania biblioteczne wg zleceń Kuratora Gabinetu.
9. Nawiązano współpracę z pracownią pozytywistyczną IBL.

3. Pracownia Foto-Naukowa przy Gabinetie Filologicznym im. G. Korbuta

Kurator — Julian Krzyżanowski, Starszy asystent — Zbigniew Kamykowski, Asystentka — Danuta Morawska.

Od dnia 1.XI.1951 do dnia 1.X.1952 Pracownia wykonała:

44 powiększeń formatu	24	×	30	cm		
290	„	„	18	×	24	„
2899	„	„	13	×	18	„
51	„	„	14,5	×	21	„

74 powiększeń formatu	9	×	12	cm
205 negatywów formatu	6	×	9	„
95 „ „	4,5	×	6	„
3107 „ „	24	×	36	mm
250 odbitek stykowych do katalogu	24	×	36	mm
220 „ „	4,5	×	6	cm
500 „ „	6	×	9	„

Opracowano system przechowywania negatywów, przekopertowano wg powyższego systemu ok. 400 negatywów, wykonano 250 nowych kart katalogowych oraz uzupełniono przez nalepienie odbitek stykowych ok. 400 kart katalogowych.

4. Gabinet nauk historycznych

Biblioteka zdeponowana w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego.

5. Pracownia Bibliografii Historii Polski za lata 1815—1914

Kurator — Janusz Woliński, Kierownik — Halina Bachulska, Asystenci — Wanda Konarska, Barbara Konarska, Irena Łapinowa, Anna Dzierzbicka.

Pierwszy tom Bibliografii na jesieni 1951 r. skierowany został do Drukarni Naukowej w Warszawie. Okazało się jednak, że Drukarnia nie ma niektórych potrzebnych czcionek. Wobec tego maszynopis oddano do składania w Krakowie.

Prace przygotowawcze do redakcji dalszych tomów Bibliografii polegały na rozłożeniu całego pozostałego materiału na poddziały. W obrębie poddziałów przeprowadzono układ chronologiczny. Na naradzie redakcyjnej z udziałem prof. Kieniewicza (w kwietniu br.) ustalono 9 grup chronologicznych, z których pierwsza obejmuje lata 1815-31. Zgodnie z planem II tom Bibliografii ma uwzględnić wszystkie działy Bibliografii w okresie lat 1815-31. Przyjęcie układu chronologicznego zwiększyło ogromnie ilość kartek koniecznych do sprawdzenia. Dwu pracowników zajmuje się wyłącznie sprawdzaniem materiałów wątpliwych. W sierpniu 1952 miała miejsce druga narada redakcyjna z udziałem prof. Kieniewicza. Prof. Kieniewicz wniósł szereg poprawek do projektu próbnego planu Bibliografii. Dalsze prace redakcyjne są w toku.

6. Pracownia Atlasu Historycznego

Kurator — Stanisław Arnold, Kierownik — Irena Gieysztor, Kartografowie — Józef Humnicki i Jerzy Lemené. Asystentka — Anna Żaboklicka.

Pracownia prowadziła następujące prace:

1. Rejestracja źródeł archiwalnych dla celów Atlasu (ob. Żaboklicka pod kier. doc. dra J. Karwasieńskiej).

Zinwentaryzowano od r. 1950 w sumie ponad 3000 pozycji oraz uporządkowano odnalezione w b.r. karty (ponad 4000) z inwentaryzacji prowadzonej przez Komisję Atlasu w latach 1922—24.

2. Opracowanie mapy Mazowsza XVI w.

Przygotowano do powielenia szkic podziałów administracyjnych Mazowsza XVI w. w skali 1 : 500 000. Opracowano kartotekę mazowieckich posiadłości duchownych i królewskich oraz pełną kartotekę osadniczą woj. płockiego. Decyzją Komisji Atlasu Historycznego z dnia 28.IV b.r. mapa Mazowsza XVI w. zostanie wydana w skali 1 : 200 000 w czterech kolejnych arkuszach: woj. płockie, woj. rawskie i woj. mazowieckie w 2 odcinkach. Postanowiono rozpocząć od woj. płockiego, przy czym termin wydania został ustalony na kwiecień 1953 r. Do chwili obecnej zostały opracowane całkowicie lub są na ukończeniu następujące elementy mapy woj. płockiego: hydrografia, lasy, sieć drożna oraz treść zasadnicza. Pozostaje jeszcze wykonanie terenu, drobne korekty treści historycznej na podstawie materiału archiwalnego, opracowanie kartonów syntetycznych, które uzupełnią właściwą mapę analityczną, oraz sporządzenie czystorysów.

7. Pracownia Dokumentacyjno-naukowa

Kurator — Stefan Zaleski, Kierownik — Stanisław Gieysztor, Asystentka — Wanda Osińska.

W okresie sprawozdawczym prowadzono następujące prace:

1. Bibliografia naukowo-naukowa szczegółowa za drugie półrocze 1950 i 1951 na podstawie czasopism krajowych i zagranicznych (ponad 364 tytuły) oraz innych materiałów. W bibliografii obejmującej naukowstwo w najszerszym tego słowa znaczeniu uwzględnione zostały szczególnie: historia nauki polskiej, organizacja nauki współczesnej oraz życiorysy pracowników naukowych.

2. Dalsze gromadzenie i opracowywanie materiałów z zakresu dokumentacji i dokumentologii w skali ogólnoswiatowej celem dostosowania wyników do potrzeb współczesnej dokumentacji polskiej. Kontynuacja bibliografii dokumentacyjnej z uwzględnieniem działów: teorii, techniki, metod, nazewnictwa oraz rejestr sieci ośrodków dokumentacyjnych (o ile to jest możliwe, z krótkimi analizami).

3. Kolekcjonowanie materiałów dotyczących działalności instytutów naukowo-badawczych, akademii, towarzystw naukowych w Polsce, czynnych w okresie 1945—1951. Zbiór ten obejmuje:

- a) wykazy instytutów i towarzystw (kartoteki informacyjne),
- b) korespondencję z instytucjami,
- c) materiały źródłowe nadsyłane przez instytuty,
- d) odpisy i wyciągi (dekrety, statuty, regulaminy itp.),
- e) materiały opisowo-historyczne.

4. Bibliografia polonistów w naukowej prasie radzieckiej za okres 1951 oraz bieżących za 1952.

5. Prowadzenie czytelni naukowo-naukowej. W okresie sprawozdawczym przybyło 209 pozycji. Stała prenumerata obejmuje około 60 czasopism zagranicznych, dostarczanych nieregularnie. Z księgozbioru korzystali przeważnie profesorowie U. W. oraz młodszy personel naukowy. Realizowano kwerendy oraz konsultacje z zakresu naukowstwa zarówno zgłaszających się instytucji, jak i indywidualne.

Dla usprawnienia prac informacyjnych rozpoczęto sporządzanie katalogu działowego. Wymiana prowadzona była z instytucjami krajowymi i zagranicznymi (z niewielkimi zmianami) jak w roku ubiegłym. Wypo-

zyczalnia międzybiblioteczna trwa nadal głównie w obrębie Towarzystw Naukowych, P. A. U. oraz bibliotek uniwersyteckich.

6. Prace dokumentacyjne nad historią nauki. Spośród zagadnień naukowych Pracownia wyodrębniła specjalny dział historii nauki opracowując:

a) stan międzynarodowych organizacyj historii nauki (kartoteka informacyjna),

b) rozwój katedr historii poszczególnych dyscyplin w szkołach akademickich,

c) stan badań nad historią nauki w poszczególnych krajach (wyciągi tłumaczeń oraz opracowania syntetyczne),

d) materiały do słownika biograficznego historyków nauki ze szczególnym uwzględnieniem historyków nauki polskiej,

e) rejestr czasopism poświęconych wyłącznie lub częściowo zagadnieniom historii nauki.

Celem scentralizowania prac naukowych delegowano pracowników do instytucyj, które zajmują się problematyką pokrewną lub wchodzącą w zakres prac nad historią nauki polskiej, a więc: Polska Akademia Umiejętności, Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Towarzystwo Naukowe Lubelskie i inne. Polska Akademia Umiejętności dostarczyła cennych informacji o stanie prac nad historią nauki w ramach swoich komisyj oraz o pracach planowanych. Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk zaznajomiło z dotychczasowymi pracami zrealizowanymi i zamierzonymi w ramach Komisji Historii Medycyny i Historii Nauk Matematyczno-przyrodniczych koordynacja i względy utylitarne wskazują potrzebę współpracy z ośrodkami naukowymi w Polsce, jak również z poszczególnymi jednostkami, które wniosły już poważny wkład do historii czy organizacji nauki. Zbadano również przebieg prac Koła Naukowego Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Uzyskano szereg materiałów i informacji na użytek wewnętrzny.

8. Muzeum Archeologiczne im. E. Majewskiego

Zdeponowane w Państwowym Muzeum Archeologicznym

9. Gabinet Matematyczny

Kurator — Kazimierz Kuratowski, Asystenci — Maria Mostowska, Maria Łozińska, Maria Majewska.

Gabinet prowadził bibliotekę matematyczną, która obsługiwała pracowników naukowych Państwowego Instytutu Matematycznego, Seminarium Matematycznego Uniwersytetu Warszawskiego oraz studentów matematyki U. W.

W chwili obecnej księgozbiór Gabinetu liczy 2339 woluminów książek zinwentaryzowanych i udostępnionych czytelnikom.

Z czasopism bieżących biblioteka otrzymuje z centrali T. N. W. 23 tytuły.

Katalog czasopism prowadzony jest wspólnie dla Gabinetu, Instytutu Matematycznego i depozytu Seminarium Matematycznego U. W. Łączny zbiór czasopism liczy ponad 2000 woluminów.

W bieżącym roku zakupiono 181 woluminów za łączną sumę 4405,30 zł, opraviono 191 woluminów za łączną sumę 5305,32 zł, zamówiono w Stołecznych Zakładach Drzewnych 10 regałów bibliotecznych.

W Bibliotece prowadzone są prace nad uporządkowaniem księgozbioru S. Dicksteina, liczącego ok. 3000 woluminów książek i czasopism. Księgozbiór ten został w kwietniu przewieziony z lokalu Seminarium Matematycznego U. W., Al. Ujazdowskie 4, do lokalu Państwowego Instytutu Matematycznego, Śniadeckich 8.

Biblioteka prowadzi czytelnię i wypożyczalnię. Czytelnię odwiedza dziennie 6—10 osób, książek wypożycza się dziennie 5—8 woluminów.

Pracowniczką Biblioteki poza pracą bieżącą — w ramach zobowiązań dla uczczenia 60 rocznicy urodzin prez. B. Bieruta — uporządkowały i skatalogowały stare roczniki czasopism.

10. Zakład nauk antropologicznych

Kurator — Bolesław Rosiński. Asystenci — Bruno Miskiewicz, Leszek Serama.

Zakład nauk antropologicznych w r. 1952 przeprowadzał się dwa razy: raz z pomieszczenia przy ul. Śniadeckich 8 do lokalu przy ul. Nowogrodzkiej 5, drugi raz z Nowogrodzkiej 5 na ul. Narbutta 20.

Praca Zakładu polegała na segregowaniu materiału kostnego. Z powodu braku dostatecznej ilości szaf praca ta natrafia na duże trudności, tym bardziej, że należało sprowadzać dalsze materiały, rozproszone w różnych miejscowościach (Wilanów, Powsin, Radziejowice), narażone na zniszczenie wskutek złych warunków przechowywania. Sprowadzono 300 pudełek szczątków ludzkich kostnych z okresu neolitycznego i wczesnohistorycznego.

Biblioteka Zakładu powiększyła się wskutek otrzymania ze składnicy T. N. W. 155 książek różnej treści. Z funduszków Zakładu zakupiono 9 książek o treści anatomicznej i etnologicznej. T. N. W. przekazało również 3 tomy *Sbornika Muzeja Antropologii i Etnografii* oraz dwa egzemplarze „Zarysu metod statystycznych“ J. Czekanowskiego.

Praca naukowa miała charakter zespołowy z pracownikami Państwowego Muzeum Archeologicznego. Materiał kostny był opracowywany wraz z towarzyszącymi mu wyrobami kulturowymi i publikowany w „Wiadomościach Archeologicznych“.

W okresie sprawozdawczym w druku znajduje się praca o stanowisku wczesnohistorycznym z Końskiego. Do druku przygotowane są prace: materiały kostne i kulturowe z Bazaru Nowego p. mazowiecki, materiały neolityczne (szkielety i wyroby kulturowe) z Zakłodzia (Piszczalka) p. lubelskiego, wczesnohistoryczne z Sąsiadki p. lubelskiego, z Czerska (w. XVII).

W opracowaniu są materiały kostne wczesnohistoryczne ze Złotej i cmentarzyska przy kościele św. Anny w Warszawie.

Rozpoczęto również opracowywać materiał z Sandomierza, obejmujący 40 szkieletów wczesnohistorycznych i neolitycznych.

Pomimo trudności spowodowanych przeprowadzkami, w Zakładzie wykonano pięć prac naukowych, i rozpoczęto trzy nowe prace. Z tej liczby asystenci wykonali trzy prace, a obecnie wykonują dwie. Byli oni również zajęci pracą konserwatorską zbiorów Gabinetu.

11. Biblioteka Centralna

Kurator — Julian Krzyżanowski. Kierownik — Zbigniew Daszkowski. Asystentki — Wanda Humięcka i Janina Ochyńska. Bibliotekarze — Teresa Suchecka (od 1.II), Maria Olchowiczowa — kierowniczka czytelnii.

W okresie sprawozdawczym zespół Biblioteki wykonał następujące prace:

Wobec spodziewanego przekazania zbiorów Polskiej Akademii Nauk rozpoczęto pracę nad odtwarzaniem dla celów zdawczo-odbiorczych inwentarza przedwojennej części księgozbioru. Założono też inwentarz druków zwartych — nabytków powojennych. Ogółem zinwentaryzowano pozycji 16 486. Ponadto sporządzono spis dubletów i druków zbędnych. W dalszym ciągu trwały prace nad katalogiem zawartości wydawnictw zbiorowych i seryjnych. Założono także kartotekę działową dla wydawnictw ciągłych.

Uzupełnianie księgozbioru dokonywało się drogą wymiany wydawnictw, kupna i darów. W okresie sprawozdawczym otrzymano z wymiany 2928 vol. M. in. większą przesyłkę otrzymano z Polskiej Akademii Umiejętności, uzupełniając w znacznym stopniu braki w posiadanych przez Bibliotekę polskich wydawnictwach seryjnych i zbiorowych. Zakupiono 180 vol. (dzieła z zakresu marksizmu-leninizmu, encyklopedie i słowniki). Dary książkowe złożyli: W. Sierpiński, W. Wiśniewski oraz Państwowe Muzeum Zoologiczne (ogółem 38 vol.).

Oprawiono 80 vol. (wyd. ciągłe).

Udostępnienie księgozbioru w dalszym ciągu utrudniał brak oddzielnego lokalu dla czytelników. Pomimo tego zanotowano 1030 odwiedzin czytelników, którym w wielu wypadkach książki wypożyczono. Liczba książek wykorzystanych wynosi 1074 dzieła w 1927 vol. Wśród czytelników znajdują się instytucje i placówki naukowe, przede wszystkim Polska Akademia Nauk, Państwowy Instytut Wydawniczy, Instytut Badań Literackich, Biblioteka Uniwersytecka, Państwowe Wydawnictwa Naukowe i inne.

W ramach wymiany międzybibliotecznej wypożyczono 62 vol. Przeprowadzono dwukrotnie inwentaryzację majątku Biblioteki na dzień 30 czerwca 1952 i 29.XII.52 jako wstępny etap do przekazania jej władzom Polskiej Akademii Nauk.